

Povelja Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Povelja Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava

usvojena u sklopu Preporuke CM/Rec (2010.) 7
Odbora ministara

Uvod

Obrazovanje ima važnu ulogu u promociji ključnih vrijednosti Vijeća Europe: demokracije, ljudskih prava i vladavine prava te u sprječavanju kršenja ljudskih prava. U širem smislu, obrazovanje ima ulogu obrane od porasta nasilja, rasizma, ekstremizma, ksenofobije, diskriminacije i nesnošljivosti. To se uvjerenje očituje u usvajanju Povelje Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava ("EDC/HRE") od strane organizacija 47 država članica u sklopu Preporuke CM/Rec (2010.)⁷. Ova se Povelja razvijala u razdoblju od nekoliko godina na temelju opsežnih konzultacija te ima narav preporučenog dokumenta. Bit će važno ishodište za sve one koji se bave odgojem i obrazovanjem za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Nadamo se da će poslužiti kao ishodište i podloga za akcije u zemljama članicama te pospješiti širenje dobre prakse i razvijanje standarda diljem Europe i šire.

Povelja Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava

*usvojena u sklopu Preporuke CM/Rec (2010.) 7
Odbora ministara*

Odjeljak I. - Opće odredbe

1. Djelokrug

Ova povelja bavi se obrazovanjem za demokratsko građanstvo i ljudska prava kao što je definirano u 2. stavku. Ona se ne bavi izričito s povezanim područjima kao što su interkulturalno obrazovanje, ravnopravnost u obrazovanju, obrazovanje za održivi razvoj i obrazovanje za mir, osim gdje se ta područja preklapaju i dolaze u interakciju s obrazovanjem za demokratsko građanstvo i ljudska prava.

2. Definicije

Za potrebe ove Povelje:

a. „Obrazovanje za demokratsko građanstvo“ označuje obrazovanje, usavršavanje, podizanje svijesti, informiranje, praksu i aktivnosti čiji je cilj da opreme one koji

uče znanjem, vještinama i razumijevanjem, da razviju stavove i ponašanja, da ih osnaži u ostvarivanju i obrani demokratskih prava i odgovornosti u društvu, da cijene raznolikost i da igraju aktivnu ulogu u demokratskom životu, s ciljem promicanja i zaštite demokracije i vladavine prava.

b. „*Obrazovanje za ljudska prava*“ znači obrazovanje, usavršavanje, podizanje svijesti, informiranosti, praksu i aktivnosti čiji je cilj da učenike opreme znanjem, vještinama i razumijevanjem, razvijanjem stavova i ponašanja, osnaživanjem učenika u njihovu doprinosu izgradnji i obrani opće kulture ljudskih prava u društvu, s ciljem promicanja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda.

c. „*Formalno obrazovanje*“ znači strukturiran sustav obrazovanja i usavršavanja koji seže od predškolskog odgoja i obrazovanja do osnovne škole, srednje škole i sveučilišta. U pravilu se razvija u općeobrazovnim ustanovama ili ustanovama strukovnog obrazovanja i vodi do certificiranja.

d. „*Neformalno učenje*“ znači bilo koji planirani program obrazovanja čiji je cilj poboljšanje razine vještina i kompetencija izvan ustanova formalnog obrazovanja.

e. „*Informalno učenje*“ znači cjeloživotni proces u kojem svaki pojedinac usvaja stavove, vrednote, vještine i znanje

iz obrazovnih i drugih izvora u vlastitom okružju i iz svakidašnjeg iskustva (obitelj, vršnjaci, susjedi, susreti, knjižnica, masovni mediji, posao, igra itd.).

3. Odnos između obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja za ljudska prava

Obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje za ljudska prava usko su povezani i međusobno se podržavaju. Oni se razlikuju više u usmjerenju i opsegu, nego u ciljevima i praksi. Obrazovanje za demokratsko građanstvo odnosi se ponajprije na demokratska prava i odgovornosti i aktivno sudjelovanje u odnosu na građanske, političke, socijalne, ekonomske, pravne i kulturne sfere društva, dok se obrazovanje za ljudska prava bavi širim spektrom ljudskih prava i temeljnih sloboda u svakom području ljudskog života.

4. Ustavne strukture i prioritete država članica

Primjenjivat će se dolje navedeni ciljevi, načela i politike:

a. uz dužno poštovanje za ustavne strukture svake države članice, koristeći se sredstvima koja su prikladna tim strukturama;

b. s obzirom na prioritete i potrebe svake države članice.

Odjeljak II. - Ciljevi i načela

5. Ciljevi i načela

Sljedeći ciljevi i načela trebaju voditi države članice u oblikovanju svoje politike, zakonodavstva i prakse.

a. Cilj je pružiti svakoj osobi na svojem teritoriju mogućnost obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava.

b. Učenje u obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava je cjeloživotni proces. Učinkovito učenje u ovom području uključuje širok raspon sudionika, uključujući donositelje političkih odluka, obrazovne stručnjake, učenike, roditelje, obrazovne ustanove, obrazovne vlasti, državne službenike, nevladine organizacije, organizacije mladih, medije i javnost.

c. Sva sredstva obrazovanja i učenja, bila formalna, neformalna ili informalna, imaju ulogu u ovom procesu učenja i vrijedna su u promoviranju načela obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava i ostvarivanju njihovih ciljeva.

d. Nevladine organizacije i organizacije mladih daju vrijedan doprinos u učenju za demokratsko građanstvo i ljudska prava, posebno u sklopu neformalnog i informalnog

učenja pa im je potrebna prilika i potpora kako bi mogli dati taj doprinos.

e. Praksa i aktivnosti podučavanja i učenja trebali bi slijediti i promicati vrijednosti i načela demokracije i ljudskih prava, posebno u upravljanju odgojno-obrazovnim ustanovama, uključujući škole, te trebaju odražavati i promicati vrijednosti ljudskih prava i njegovati osnaživanje i aktivno sudjelovanje učenika, nastavnog osoblja i sudionika, uključujući roditelje.

f. Bitan element svakog obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava je promicanje socijalne kohezije i interkulturalnog dijaloga te vrednovanje raznolikosti i ravnopravnosti, uključujući i ravnopravnost spolova; u tu svrhu nužno je razvijanje znanja, osobnih i društvenih vještina i razumijevanje koje smanjuje sukob, povećava poštovanje i razumijevanje razlika između vjere i etničkih skupina, izgrađuje uzajamno poštovanje ljudskog dostojanstva i zajedničkih vrijednosti, ohrabruje dijalog te promiče nenasilje u rješavanju problema i sporova.

g. Jedan od temeljnih ciljeva svakog obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava nije samo dati učenicima znanje, razumijevanje i vještine, nego ih također osposobiti spremnošću na poduzimanje mjera

u društvu u obrani i promicanju ljudskih prava, demokracije i vladavine prava.

h. Stalno stručno usavršavanje i razvoj obrazovnih stručnjaka i voditelja mladih, kao i samih trenera obrazovnih stručnjaka, u načelima i u praksi obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava vitalni su dio primjene i održivosti učinkovitog obrazovanja na ovom području pa ga je u skladu s tim potrebno primjereno opremiti i planirati.

i. Potrebno je poticati partnerstvo i suradnju među širokim slojem sudionika uključenih u obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini kako bi se njihovi doprinosi najviše iskoristili, uključujući donositelje političkih odluka, obrazovne stručnjake, učenike, roditelje, obrazovne ustanove, nevladine organizacije, organizacije mladih, medije i široku javnost.

j. S obzirom na međunarodno obilježje vrijednosti i obveza ljudskih prava te opća načela na kojima se temelji demokracija i vladavina prava, važno je da zemlje članice potiču međunarodnu i regionalnu suradnju u aktivnostima koje su obuhvaćene ovom Poveljom te identificiraju i razmijene primjere dobre prakse.

Odjeljak III. - Politika

6. Formalno opće i strukovno obrazovanje

Države članice trebaju uključiti obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava u kurikulume formalnog obrazovanja za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kao i za opće i strukovno obrazovanje i usavršavanje. Države članice također bi trebale nastaviti podupirati, evaluirati i ažurirati obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava u tim kurikulumima kako bi se osigurala njihova relevantnost i poticanje održivosti ovog područja.

7. Visoko obrazovanje

Uz poštovanje načela akademske slobode, države članice trebaju promicati uključivanje obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava u visokoškolske ustanove, osobito za buduće obrazovne stručnjake.

8. Demokratsko upravljanje

Države članice trebale bi promicati demokratsko upravljanje u svim obrazovnim ustanovama kao poželjan i koristan način upravljanja i kao praktičan način učenja i doživljavanja demokracije i poštovanja ljudskih prava. One bi trebale poticati i olakšavati odgovarajućim

sredstvima aktivno sudjelovanje učenika, nastavnog osoblja i sudionika, uključujući roditelje, u upravljanju obrazovnim ustanovama.

9. Stručno usavršavanje

Države članice trebaju osigurati u početnom obrazovanju i trajnom stručnom usavršavanju obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava nastavnicima, ostalom obrazovnom osoblju, voditeljima mladih te nastavnom osoblju koje radi u obrazovanju nastavnika.

Trebalo bi se osigurati da steknu temeljno znanje i razumijevanje ciljeva, načela i odgovarajućih metoda učenja i poučavanja u ovom području, kao i drugih ključnih vještina koje su primjerene njihovim strukama.

10. Uloga nevladinih organizacija, organizacija za mlade i drugih dionika

Države članice trebaju poticati ulogu nevladinih organizacija i organizacija za mlade u učenju za demokratsko građanstvo i ljudska prava, posebno u neformalnom učenju. One bi trebale priznati te organizacije i njihove aktivnosti kao vrijedan dio obrazovnog sustava, pružiti im gdje je to moguće potrebnu potporu i u potpunosti se koristiti stručnošću kojom oni mogu pridonijeti u svim oblicima učenja. Države članice također bi trebale

promicati i najavljivati obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava drugim dionicima, osobito medijima i javnosti, kako bi se povećao doprinos koji oni mogu dati u ovom području.

11. Kriteriji za evaluaciju

Države članice trebale bi razviti kriterije za procjenu učinkovitosti programa obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Povratne informacije učenika trebaju biti sastavni dio svih takvih evaluacija.

12. Istraživanje

Zemlje članice trebale bi potaknuti i promicati istraživanja o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava radi procjene trenutne situacije u tom području i pružanja usporedivih informacija zainteresiranim stranama, uključujući kreatora politike, obrazovne ustanove, ravnatelje škola, nastavnike, učenike, nevladine organizacije i organizacije mladih kako bi im se pomoglo u mjerenju i povećanju njihove učinkovitosti i efikasnosti i u poboljšanju njihova rada. Ovo istraživanje moglo bi uključivati, između ostalog, istraživanja na području kurikuluma, inovativnih praksi, nastavnih metoda i razvoja sustava vrednovanja, uključujući i kriterije i indikatore vrednovanja. Tamo gdje je to prikladno, države članice trebaju

dijeliti rezultate svojih istraživanja s ostalim zemljama članicama i zainteresiranim stranama.

13. Vještine za promicanje socijalne kohezije, vrednovanje raznolikosti i postupanje kad je riječ o razlikama i sukobima

U svim područjima obrazovanja države članice trebale bi poticati obrazovne pristupe i metode poučavanja čiji je cilj učiti živjeti zajedno u demokratskom i multikulturalnom društvu te omogućavati učenicima stjecanje znanja i vještina za promicanje socijalne kohezije, vrijednosti različitosti i jednakopravnosti. Također treba cijeniti razlike - osobito između različitih vjera i etničkih skupina - i rješavati nesuglasice i sukobe na nenasilan način uz poštovanje prava drugih te uz borbu protiv svih oblika diskriminacije i nasilja, posebno maltretiranja i uznemiravanja.

Odjeljak IV. - Evaluacija i suradnja

14. Evaluacija i revizija

Države članice trebaju redovito evaluirati strategije i politiku u vezi s ovom Poveljom i prilagoditi te strategije i politiku prema potrebi. One mogu to učiniti u suradnji s drugim državama članicama, na primjer na regionalnoj osnovi. Svaka država članica može također zatražiti pomoć od Vijeća Europe.

15. Suradnja u sklopu aktivnosti

U ostvarivanju ciljeva i načela ove Povelje države članice trebaju, tamo gdje je to prikladno, međusobno surađivati kao i uz pomoć Vijeća Europe:

a. provođenjem tema od zajedničkog interesa i identificiranih prioriteta;

b. njegovanjem multilateralnih i prekograničnih aktivnosti, uključujući i postojeću mrežu koordinatora obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava;

c. razmjenom, razvojem, kodificiranjem i osiguranjem diseminacije dobre prakse;

d. informiranjem svih dionika, uključujući javnost, o ciljevima i provedbi Povelje;

e. davanjem potpore europskim mrežama nevladinih organizacija, organizacija mladih i obrazovnim stručnjacima i suradnji među njima.

16. Međunarodna suradnja

Države članice trebaju dijeliti rezultate svojeg rada na području obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava u sklopu Vijeća Europe s drugim međunarodnim organizacijama.

Odjel za obrazovanje
Vijeće Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 35 29
Fax: +33 (0) 3 88 41 27 88
Internet: <http://www.coe.int/edc>